

jedno ali deset let, marveč za celo generacijo. Sploh se nam prizna velika važnost, ker se ve, da človeštvo sloni na treh stebrih: cerkvi, državi in šoli, a plačati po zasluženju nas nečejo ali ne morejo, zato rej si pomagajmo na povedani način sami, in Bog nam bode pomagal!

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

D.

Grbi.

c.) Grbi ogerskih dežel.

(Dalje.)

 Ogerski grb: Ščit je podolgoma razpolovljen in ima v desni polovici štiri srebrne in pet rdečih prog. V levi polovici pa se vzdiguje v rdečem polju srebrn patrijarhovski križ iznad zlate krone, s katero je okrašen srednji krog trojnega zelenega holmca. Nad ščitom je ogerska krona.

Ogerski državni grb združuje ogerski-, hrvatski-, slavonski-, dalmatinski- in erdeljski grb. Nad ščitom pa je ogerska kraljeva krona, katero držita dva velika angelja.

Ogerske državne barve so: rdeča-bela-zelena.

Grb erdeljski: Ščit je na dvoje razdeljen z rdečo poprečnico. V gorenjem modrem polju molí iz poprečnice črn orel, kateri ima tik sebe na desni strani zlato solnce, na levi pa proti levi obrnjen zlati lunin krajec. V dolenjem zlatem polju vidimo sedem rdečih turbanov v dveh vrstah, po štiri in tri v jedni vrsti. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželne barve: zlata-rdeča-modra.

Hrvatski grb: Ščit je s srebrno in rdečo barvo na več polj v obliki šahovnice razdeljen. Nad ščitom je kraljeva krona hrvatska. Slavonski grb ima moder ščit, v katerem med dvema srebrnima povprek tekočima rekama beži na desno kuna naravne barve v zelenem polju. Nad zgornjo reko visi zlata zvezda, nad ščitom pa je kraljeva krona.

Deželne barve hrvatske: modra-bela-rdeča.

Deželni barvi slavonski: bela-modra.

d.) Bosenski grb.

Na zlatem ščitu molí z leve strani z rdečim rokavom oblečena roka, ki drži golo sabljo, z nožnico proti desni obrnjeno. Nad ščitom je bosenska krona.

Deželne barve: rdeča-modra-bela.

E.

Od pragmatične sankcije do Franc Jožefa I.

(1713—2. grudna 1848).

1. Pragmatična sankcija.

Pragmatično sankcijo je izdal cesar Karol VI. dné 19. malega travna l. 1713. Cesar Karol VI. je imel le jednega sina Leopolda, kateri mu je pa v zgodnji mladosti umrl. Imel je pa še dve hčeri Marijo Terezijo in Marijo Ano. Da bi torej tudi svojim ženskim potomcem ohranil prestolonasledstvo, izdal je pragmatično sankcijo in mnogo žrtoval, da bi tudi druge države pripoznale ta zakon.

Pragmatična sankcija urejuje prestolonasledstvo po pravu prvo-rojenstva v moški vrsti in če ta izmrje, tudi v ženski vrsti habsburškega rodu. V slučajih, da izmrje moška vrsta, imajo pravico do prestola najprvo hčere Karola VI., potem Jožefa I. in končno Leopolda I. hčere. — Nadalje določa zakon, da se ne smejo deliti dežele in pokrajine, katere imajo po pragmatični sankciji skupnega vladarja. Dné 6. grudna 1724. so imenovani zakon slovesno proglasili na Dunaji.

Druga točka pragmatične sankcije hoče ohraniti jedinstvo avstrijskih dežel. Prej so se namreč že trikrat delile avstrijske dežele med habsburškimi princí. Delila sta l. 1379. Albreht III. in Leopold III. avstrijske dežele takó, da je dobil Albreht III. Dolenjo- in Gorenjo Avstrijo in je bil začetnik albertinske vrste. Leopold III. pa je dobil Štajersko, Koroško, Kranjsko, Tirolsko in Predarelsko, posestva na Švabskem, v Švici in Alzaciji in je ustanovil štajersko vrsto. Leta 1411. sta delila Ernst Železni in Friderik „s praznim žepom“ štajerske dežele. Ernst je vzel Štajersko, Koroško in Kranjsko s Trstom (štajerska vrsta), Friderik pa Tirolsko, Predarelsko, posestva na Švabskem, v Švici in Alzaciji (tirolska vrsta). Maksimilijan I. je l. 1490. zopet združil vse avstrijske dežele.

L. 1564. so zopet delili avstrijske dežele Ferdinanda I. sinovi. Maksimilijan II. je dobil češko- in ogersko kraljestvo, Dolenjo- in Gorenjo Avstrijo, Ferdinand Tirolsko in Predno Avstrijo, Karol pa Štajersko, Koroško, Kranjsko in Goriško. Ferdinand II. je zopet združil vse avstrijske dežele l. 1619.

Take delitve ima preprečiti pragmatična sankcija. Napotila je cesarja k temu tudi španska nasledstvena vojska. Karol VI. se je bal, da bi se po njegovi smrti oglasili različni dediči in, kakor prej na Špan-skem, delili avstrijske dežele.

Naslednji rodovnik nam kaže nasledstvene razmere v naši državi od Karola VI. do današnjega dne:

<u>Karol VI. (1711—1740)</u>		
<u>Marija Terezija (1740—1780)</u>		
<u>Jožef II. (1780—1790), Leopold II. (1790—1792)</u>		
<u>Franc I. (1792—1835)</u>		
<u>Ferdinand I. (1835—1848), Franc Karol</u>		
<u>Franc Jožef I. (od l. 1848),</u>	<u>Karol Ludovik,</u>	<u>Ludovik Viktor</u>
Rudolf † 30. pros. 1889.	Franc Ferd., Oton, Ferdinand.	

Prestolonaslednik je torej sedaj po Rudolfovi smrti starejši cesarjev brat nadvojvoda Karol Ludovik. Če pa ta ne sprejme prestola, sledi njega najstarejši sin, nadvojvoda Franc Ferdinand in za njim njega eventualni moški potomci po prvorojenstvu. Za temi ima pravico do prestola nadvojvoda Oton z moškimi potomci i. t. d.

Stanovi vseh avstrijskih dežel so slovesno sprejeli novi nasledstveni zakon. A Karolu VI. je bila velika skrb, da bi tudi inozemske države pripoznale pragmatično sankcijo. V to svrho je mnogo žrtvoval. Da bi pridobil Angleže in Nizozemce, opustil je „vzhodno-indiško kupčijsko družbo“. Španskemu kralju je dal vojvodini Parmo in Piacenco, saksonskega kneza pa je podpiral pri pogajanji za poljski kraljevi prestol in v poljski nasledstveni vojski je izgubil Napolj in Sicilijo, njega zet Franc pa je Lotaringijo zamenil za Toskano. Ruska carica Katarina je priznala pragmatično sankcijo. Skušeni princ Evgen pa je cesarju rekel: „Najboljša pragmatična sankcija so polne državne blagajne in dobro izurjena vojska.“ Kako resnične so bile Evgenove besede, pokazalo se je po smrti Karola VI. Oglasilo se je več dedičev zoper Marijo Terezijo.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Drugo poglavje.

Srčna žena najde moža, ki ima skrbno očetovsko srce.

— „Oh, Jera moja, srce mi poka od žalosti, kadar pomislim, da bodem s svojo izpovedjo še povečal svojo togo in skrb, ali vendar ti moram vse povedati.

Občinskemu starešini (županu) Stiskaču sem še dolžan trideset goldinarjev — a on je brezsrčnež proti vsem, ki so mu kaj dolžni.